

Scripturae ambiguitatem quamdam praeseferunt, vera rei intelligentia petenda est ex antiqua et constante Traditione: semper autem, ubique et ab omnibus creditum est, Apostolos *singulos* fuisse infallibles, sed eorum successores solummodo collective et coniunctos cum capite privilegio infallibilitatis potiri.

Ad secundum: Promissiones Christi perseveraturas esse in Apostolorum successoribus, non evincitur solum ex verbis « usque ad consummationem saeculi », uti ex expositione argumenti apparet. Sed praeterea falsa est adversariorum interpretatio. Jerosolymae enim excidium dicitur quidem *consummatio* (Matth. XXIV. 14.); sed non *consummatio saeculi*. Haec ultima locutio (Matth. XXVIII. 20.) certe significat finem mundi. Id constat ex parallelismo verbali, siquidem (ibid. XIII. 39. seq.) dicitur: « messis vero *consummatio saeculi*... Sic erit in *consummatione saeculi* »: ubi haec locutio aperte significat finem mundi. Id constat etiam ex parallelismo reali; regnum enim Christi dicitur esse perpetuum, iuxta illud (Luc. I. 55.): « et regni eius non erit finis ». Liquet denique Christum cum emphasi complexum esse omnia tempora usque ad *consummationem saeculi*.

Ad tertium: Nulla est conditio vel in eodem textu vel alibi expressa, quae afficiat promissionem, de qua agimus; ergo gratis asseritur. Imo in textu excluditur conditio, cuius defectus frustare possit effectum assistentiae a Christo promissae; siquidem verba illa « et ecce, ego vobiscum sum », uti vidimus, praenuntiant felicem exitum muneris impositi. Praesertim vero quaelibet conditio excluditur a fine, propter quem infallibilitas promissa est Apostolis eorumque successoribus: finis est stabilitas Ecclesiae universalis in fide, et haec est absolute indefectibilis (n. 749.).

ARTICULUS OCTAVUS

Quodnam sit infallibilitatis obiectum.

§ I.

Exponitur status quaestionis.

805. Haec quaestio, uti per se patet, agitari nequit nisi inter eos qui iam agnoscent *activae* infallibilitatis existentiam in Ecclesia: unde iis praesertim utemur argumentis, quae ipsis valida ac rata esse debent. Concilium Vaticanum definens infallibilitatem Rom. Pontificis, docet illum « ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit ». Quibus verbis expresse declaravit obiectum infallibilitatis esse « doctrinam de fide vel moribus ».

806. At quaenam est vera horum verborum intelligentia, eorumque extensio? Ut huic quaestioni respondeamus, duplex distinguendum est fidei christiana depositum, unum *strictè sumptum*, aliud *late sumptum*; primum dici solet obiectum infallibilitatis *directum*, aliud *indirectum*.

807. Depositum fidei christiana *strictè sumptum* comprehendit eas omnes veritates, quae, explicite vel implicite, ita continentur in verbo Dei scripto vel tradito, ut vere sint a Deo revelatae, ac proinde certo divina fide credendae (cf. *de Virt. Infusis*, n. 473. seqq.) Depositum vero fidei *late sumptum* eas comprehendit veritates, quae etsi revelatae non sint, tam intime tamen cum revelatis sunt connexae, ut sine illis depositum *strictè sumptum* revelationis catholicae, aut non possit aut minus bene possit integre custodiri, explicari atque defendi. Scilicet si aliqua veritas ita se habeat, ut, errore circa illam admisso aut permisso, fides in veritates revelatas reddatur impossibilis aut saltem periclitetur; veritas illa pertinet ad fidei depositum *indirectum*.

808. Porro ex demonstratis in art. praeced. manifestum est, saltem depositum fidei *strictè acceptum* esse obiectum infallibilitatis Ecclesiae. Unde huius auctoritas infallibilis sub promissa assistentia Spiritus Sancti pertinet in primis ad custodiendas, proponendas, explicandas veritates revelatas, ac proinde ad arcendos errores his directe oppositos seu ad condemnandas haereses.

809. Tota igitur quaestio contrahitur ad depositum fidei *late sumptum*. Ut autem ea bene intelligatur, duo praecipue sunt animadvertenda. *Primo*: non sunt confundendae duae quaestiones valde inter se distinctae: — 1) « utrum veritates pertinentes ad depositum fidei *late sumptum* sint obiectum auctoritatis infallibilis Ecclesiae docentis? » — 2) « utrum haec vel illa veritas, quae, omnium sententia, subest infallibilitati Ecclesiae, pertineat ad depositum fidei *directum* an *indirectum*; ac proinde, num credenda sit *fide divina* nec ne? » *Primae* quaestioni unanimiter respondent *affirmative* Theologi, ut videbimus, et alii contrariam sententiam vocant *errorem gravissimum*, plures etiam *haeresim*; quoad *alteram* vero non semper eadem est Theologorum responsio.

810. Ut rem exemplo illustremus, quaeri potest, utrum *fide divina* credendum sit hoc in individuo Conc. oecum. habere auctoritatem in Ecclesiam universam. Affirmant aliqui; nam, aiunt, eo ipso quod revelata est propositio universalis « omnia Conc. oecumenica legitime celebrata habent auctoritatem in universam Ecclesiam »; revelata est etiam particularis, quae in ea formaliter et implicite continetur, propositio « hoc Conc. oecum. legitime celebratum habet auctoritatem in universam Ecclesiam ». Nec obstat, non esse revelatum, quod hoc Conc. est legitime celebratum; sufficit enim, aiunt, ut id *certo* constet: quemadmodum sufficit ut *certo* constet, Petrum natum esse ex Adamo ex naturali generatione, ut credamus eum esse infectum peccato originali, eum esse mortalem: cum revelatum sit omnes naturaliter genitos ex Adamo (nisi de privilegio constet) contrahere peccatum originale, et subiici morti. Alii vero tenent veritatem, de qua agitur, non esse proprie revelatam, sed solum connexam cum revelatis, quatenus, nutante certitudine auctoritatis huius in individuo Concilii, nutaret certitudo eorum, quae definit. Hinc dicunt veritatem

illam non posse credi ob auctoritatem Dei revelantis, seu *fide divina*; sed fide, quam aliqui vocant *Ecclesiasticam*, alii *mediate divinam*: *Ecclesiasticam*, quatenus veritates illae creduntur ob *infallibilitatem Ecclesiae*; *mediate divinam*, quatenus haec ipsa infallibilitas, ob quam illae creduntur, creditur ob auctoritatem Dei revelantis. Cf. quae de hac re disputavimus in tract. *de Virtutibus Infusis* (n. 499. seqq.); cf. etiam, si lubet, Mazzarelli (*Se un fatto dogmatico sia oggetto di fede teologica*).

811. Sed enim constat apud omnes, veritatem quam adduximus ad exemplum aliasque similes, subesse infallibilitati Ecclesiae. Si ergo illa non sit revelata, adeoque non credibilis *fide immediata divina*; dicendum est, obiectum infallibilitatis Ecclesiae latius patere, quam obiectum divinae fidei: hoc enim comprehendit solummodo veritates divinitus revelatas; illud, praeter has, comprendit etiam veritates habentes cum revelatis necessariam connexionem, de qua diximus. Hinc male argueret qui diceret: haec vel illa veritas non est revelata; ergo nequit Ecclesia illam infallibiliter definire.

812. *Alterum* quod notari hic debet, est distinctio inter quaestionem *generalem*, et quaestiones aliquas *speciales*. Seilicet quaeri potest: — 1) Ecclesiae infallibilitas extenditurne ad depositum fidei *indirectum*? — 2) Ecclesia est ne infallibilis in hoc determinato obiecto definiendo? *Primae* quaestioni unanimiter respondent Theologi *affirmative*; quoad aliqua vero particularia obiecta dissentunt. Sed ex hoc dissensu non sequitur quod dubitent de infallibilitate Ecclesiae quoad depositum fidei *indirectum*; dubitant potius utrum determinatum aliquod obiectum ad illud pertineat.

813. Rem illustremus exemplis. Si quaeratur, ex. gr. an Ecclesia sit infallibilis in *Beatificatione* Servorum Dei; duplex est Doctorum sententia: utriusque argumenta profert Benedict. XIV. (de Can. Sanct. 1. 1. c. 42.). Si vero agatur de *Canonizatione* Sanctorum, etsi pauci veteres negaverint Ecclesiam esse in ea infallibilem, uti refert Benedict. XIV. (l. c. c. 43. n. 3.); attamen ipse cum communi docet (ibid. n. 27.): « Si non haereticum, temerarium tamen, scandalum toti Ecclesiae afferentem, in Santos iniuriosum, faventem haereticis negantibus auctoritatem Ecclesiae in

canonizatione Sanctorum, sapientem haeresim, utpote viam sternentem infidelibus ad irridendum fideles, assertorem erroneae propositionis et gravissimis poenis obnoxium dicemus eum, qui auderet asserrere Pontificem in hac aut illa canonizatione errasse, huncque aut illum Sanctum ab eo canonizatum non esse cultu duliae collendum; quemadmodum assentiuntur etiam illi, qui docent de fide non esse hunc aut illum canonizatum esse Sanctum » (1).

814. Similiter quaeri solet, an Ecclesia sit infallibilis in approbatione Religiosorum Ordinum. Qua in re notandum est imprimis cum Valentia (tom. 3. disp. 1. q. 1. p. 7. § 41.): « Cum Pontifex Religionem aliquam, hoc est, certum aliquod vitae institutum approbat, duo in eiusmodi facto Pontificis considerari debent. *Unum* est in ipsa definitione Pontificis atque iudicio positum: nimurum quod is asseverat, institutum illud vitae malum non esse, sed Evangelicae potius perfectioni omnino consentaneum. *Alterum* vero spectat ad quandam Pontificis prudentiam in gubernando: nempe quod tali vitae instituto, tali tempore, etc., suum quemdam in Ecclesia concedit locum ». Iamvero in primo illo Ecclesiam errare non posse, concedunt omnes. Sed quoad alterum id negant Bannez, Sylvius, Tanner, etc. Attamen Valentia (l. c.) cum pluribus aliis affirmat, dicens: « ea tamen opinio iure ac merito reprehenditur. Neque enim debet ullo modo concedi, posse Pontificem universam Ecclesiam ad rem aliquam obligare, quae ipsa

(1) Sufficiet nobis hac de re indicare quae habet D. Thomas (Quodl. 9. q. 8. n. 1.). — a) « In Ecclesia », inquit, « non potest esse error damnabilis: sed hic esset error damnabilis, si honoraretur tamquam sanctus, qui fuit peccator: quia aliqui scientes peccata eius, crederent, hoc esse falsum, et si ita contigerit, possent ad errorem perduci: ergo Ecclesia in talibus errare non potest ».

b) « Praeterea Aug. dicit in Epistola ad Hieronymum, quod si in Scriptura canonica aliquod mendacium admittatur, nutabit fides nostra quae ex Scriptura canonica dependet: sed sicut tenetur credere illud quod est in Sacra Scriptura; ita illud quod est per Ecclesiam determinatum: unde haereticus iudicatur qui sentit contra determinationem Conciliorum: ergo commune iudicium Ecclesiae erronem esse non potest, et sic idem quod prius ».

c) Respondens autem obiectionibus, ait: « Ad 1. dicendum quod pontifex, cuius est canonizare sanctos, potest certificare de statu alicuius per instinctum Spiritus Sancti », qui omnia scrutatur etiam profunda Dei, ut dicitur 1. ad Corinth. II. « Ad 2. dicendum, quod divina providentia praeservat Ecclesiam ne in talibus per fallibile testimonium hominum fallatur ».

tamen non ad aedificationem, sed ad destructionem (quacumque tandem ratione) pertineat Ecclesiae, ut satis superque iam ex dictis intelligi potest. At cum Pontifex locum concedit in Ecclesia alicui Religiōni; certe universam Ecclesiam eatenus etiam ea re obstringit et obligat, ut nequeat illa obsistere, quominus tales Ordines Religiōsi inter fideles ipsos versari possint. Hoc igitur si incommodum ipsi Ecclesiae esse posset, iam illam Pontifex obligaret ad rem, quae non ad fidelium aedificationem spectaret, sed ad destructionem potius ».

815. Itaque, omissis his particularibus quaestionibus, generalem quaestionem imprimis versamus, utrum nempe praeter *directum* infallibilitatis objectum, agnoscendum sit etiam *indirectum*: ita ut Ecclesiae infallibilitas non sit coarctanda ad ea solum, quae, si definiantur, *iuxta omnes* credenda sunt fide *immediate divina*. Cum vero de duobus determinatis objectis mota sit specialis quaestio; inquiremus utrum praesertim Ecclesia infallibilis sit — 1) in damnandis propositionibus cum nota inferiori *haeresi* — 2) in factis dogmaticis? Utrumque hoc objectum paucis declarari indiget.

816. Quoad *primum* notari debet quod si constet Ecclesiae iudicium esse infallibile in decernendis censuris infra *haeresim*; eo ipso refutatur quorundam recentiorum in Germania scriptorum sententia, qui absolutam scientiae independentiam proclamantes (cf. *de Virtut. Infusis* nn. 1058. seqq.), dicunt (Syl. prop. XI.): « Ecclesia non solum non debet in philosophiam unquam animadvertere, verum etiam debet ipsius philosophiae tolerare errores, eique relinquere ut ipsa se corrigat ». Etenim vel — 1) philosophia aut alia humana scientia aliquid docet, quod nullum habet nexum cum doctrina revelata, nullam oppositionem cum illa; et tunc Ecclesia, ut diximus in tract. de Virt. (n. 1044.), de eo non iudicat. Unde Concil. Vatic. (Const. *Dei Filius*, cap. 4.) docet: « Nec sane ipsa [Ecclesia] vetat, ne huiusmodi disciplinae in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo; sed iustum hanc libertatem agnoscens, id sedulo cavet, ne divinae doctrinae repugnando, errores in se suscipiant, aut fines proprios transgressae, ea quae sunt fidei, occupent et perturbent ». Vel — 2) aliquid docet, quod *directe* et *immediate* opponitur doctrinae revelatae; et cum id sit *haeresis*, Ecclesia infallibiliter illud iudicat vi auctoritatis, quam habet quoad depositum fidei *strictè*

sumptum. Vel — 3) aliquid docet, quod *indirectam* aut *mediatam* oppositionem habet cum doctrina revelata; et tunc est illud praecise quod Ecclesia aut simpliciter reprobat, nulla affixa censura theologica, aut censura notat inferiori haeresi. Quando autem Ecclesia aliquam propositionem damnat ut *temerariam*, *scandalosam*, etc., infallibiliter declarat, talem notam illi propositioni competere: utrum autem infallibiliter decernat eamdem esse *falsam*, id pendet ex notione illarum censurarum. Cf. quae diximus in tract. *de Virt. Infusis* (nn. 520. 537.).

817. Nunc quoad *factum dogmaticum*, imprimis supponimus, illud esse quod cum dogmate ita necit, ut illius facti notitia necessaria sit ad dogma edocendum, vel ad illud tuto conservandum. Plura autem facta dogmatica distingui solent; ita factum dogmaticum aliqui vocant « hunc Pontificem esse legitimum successorem S. Petri »; « Concil. Trid. esse legitimum Concilium, adeoque auctoritatem habere in universam Ecclesiam », etc. Sed nos de uno illorum nominatim agimus, utrum nempe Ecclesia sit infallibilis in decernendo, hunc vel illum librum continere doctrinam pravam, vel hanc doctrinam reperiri in aliqua propositione prout in hoc libro est.

818. Occasionem huic quaestioni dederunt Janseniani, qui ut eluderent damnationem ab Innocent. X. latam (*Cum occasione*, 3. Maii 1653.) et ab Alexand. VII. confirmatam (*Ad sacram*, 16 Oct. 1656.), quinque propositionum, quae excerptae erant ex *Augustino* Jansenii, coepérunt distinguere inter *ius* et *factum*. Profitebantur propositiones illas, in se spectatas, merito fuisse proscriptas, easque se ex corde ut haereticas quoque damnare; verum renuebant credere ac profiteri eas contineri in Jansenii *Augustino*, atque in mente et sensu Jansenii haereticas esse. Nam, aiebant, hoc factum est mere humanum; circa factum autem humanum, Ecclesiam infallibilitate minime pollere, apud omnes in confesso est. Inde celebris ille *casus conscientiae*, quo fingitur clericus, cui absolutio sacramentalis denegata fuit, eo quod declarasset, « se revera quinque propositiones simpliciter et absolute damnare, ac formulae fidei Alexandri VII. subscrississe quidem; nihilominus, quantum ad quaestionem facti seu attributionem illarum quinque propositionum libro Jansenii, existimare se re-

ligiosum sufficere silentium ». Quem casum quadraginta doctores parisienses ita solverunt: « Doctores infrascripti, visa casus expositione, huius ecclesiastici viri sententiam nec novam esse, nec singularem, nec ab Ecclesia damnatam, neque talem, ut confessarius possit ipsi sacramentalem denegare absolutionem, nisi eam retractaverit. Deliberatum in Sorbona die 30. Julii an. 1701. ». Hanc tamen solutionem damnavit Clemens XI. (*Vineam Domini Sabaoth*, 13. Feb. 1703.), dicens: « Ut quaevis in posterum erroris occasio penitus praecidatur, atque omnes Catholicae Ecclesiae filii Ecclesiam ipsam audire, non tacendo solum (nam et impii in tenebris conticescunt), sed et interius obsequendo, quae vera est orthodoxi hominis obedientia, condiscant, hac nostra perpetuo valitura constitutione, obedientiae, quae praesertim apostolicis constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri... decernimus, declaramus », etc.

819. Ad rite statuendum sensum quaestionis in hoc puncto plura adnotari solent, quae tamen paucis perstringit et clare Sardagna (nn. 215. seqq.). Quando igitur quaeritur, an Ecclesia sit infallibilis in definienda Ortodoxia vel Heterodoxia propositionum relate ad sensum auctoris — 1) quaestio non est, an infallibile sit iudicium Ecclesiae, quo indicat hunc librum esse huius, vel alterius auctoris; vel an necesse sit credere, propositiones, quas Ecclesia in aliquo libro damnavit, totidem verbis aut syllabis expressas in eo legi; vel an Auctor, cuius propositiones damnantur, in mente eum sensum gesserit (est sensus quem vocant *subjectivum*), quem verba praeseferunt: hae sunt quaestiones *meri* facti, quas Ecclesia prudenter supponit, non definit, quando de libris iudicat — 2) Neque tamen quaestio est de sensu mere externo et litterali alicuius propositionis, seiunctim ab auctore cuius est, et a libro in quo est, atque solum in seipsa spectatae; in huiusmodi enim iudicio, si propositio attingat res fidei aut morum, factentibus etiam Jansenianis, Ecclesia errare non potest — 3) Quaeſtio igitur versatur in eo, an Ecclesia iudicio infallibili statuere possit, sensum (est sensus quem vocant *objectivum*) unius vel plurium propositionum, prout ille erunitur ex tota doctrina, libro, aut systemate auctoris, ex. gr., Jansenii, Quesnelli, verum esse et orthodoxum, vel contra falsum esse et heterodoxum.

820. Hinc patet — 1) praesentem quaestionem non esse de *mero* facto, sed de facto *connexo cum iure*, seu cum dogmate; etenim an sensus alicuius propositionis orthodoxus sit, an heterodoxus, ad ius pertinet: an vero Auctor sensum illum expresserit in suo libro, spectata tota serie, textura ac systemate libri, ad factum refertur — 2) Hoc *factum* merito vocari *dogmaticum*: negato enim facto, quod auctor (Nestorius vel Jansenius) spectata tota serie, textura ac systemate sui libri, sensum illum expresserit quem Ecclesia damnavit, negatur etiam quidquam ab Ecclesia definitum fuisse contra Nestorium aut Jansenium: e contra asseritur, Ecclesiam cum phantastico et imaginario hoste pugnasse, eamque vel malignam esse, quod per calumniam Nestorium aut Jansenium erroris arguerit; vel imperitam ac stolidam, quod sensum illorum litteralem minime fuerit assecuta.

821. His itaque praestitutis —

§ II.

Solvitur proposita quaestio.

PROP. XXXV. — 1. *Obiectum infallibilitatis Ecclesiae non debet ad eas veritates coarctari, quae certo sunt divinitus revelatae: sed ad illas quoque protenditur, quae ita cum certe revelatis sunt connexae, ut sine illis depositum fidei christianaec nequeat integre custodiri, explicari atque defendi. Falluntur ergo qui fallibile putant iudicium Ecclesiae, sive falsi nominis scientiam presribentis, aut doctrinas nota infra haeresim damnantis — 2. sive propositionum orthodoxiam vel heterodoxiam in sensu Auctoris obiectivo declarantis.*

822. *Prob. prima pars.* I. Quousque se extendat Ecclesiae infallibilitatis obiectum melius cognosci nequit, quam ab Ecclesiae ipsius sensu; cum enim iam constet, Ecclesiam esse infallibilem saltem in custodia ac vera intelligentia depositi fidei *stricte sumpti*, atque infallibilitas haec sit revelata; ad Ecclesiam spectat iudicium de vero sensu infallibilitatis, deque eius extensione et in-

tensione; seu, quod idem est, de objecto et conditionibus suae auctoritatis infallibilis. Atqui Ecclesia iugi suo magisterio constanter docuit suam infallibilem auctoritatem extendi etiam ad veritates, sine quibus certo revelatae non possunt integre custodi, rite explicari atque defendi. Ergo.

Prob. min. In documentis, quae ab omnibus *dogmatica* habentur, simul cum propositionibus, quibus *haeresis* nota inuritur, aliae damnantur notis inferioribus haeresi: attamen neque Concilia neque Romani Pontifices ullum discriben inter modum quo propositiones haereticas et alias pravas damnant, quasi quoad illas securior esset sua auctoritas, securiusque iudicium, quam quoad istas. E contra omnes et singulas censuras eodem modo, eadem auctoritate statuunt, iisque omnibus internum firmum assensum praestandum mandant. Atqui adversarii, quos hic impetimus, admittunt Ecclesiam esse infallibilem in ferenda censura haereseos. Ergo.

Maior huius argumenti pluribus illustrari potest; sed sequentia seligimus — 1) In damnandis erroribus Joannis Huss, « Haec sacrosanta Constantiensis Synodus declarat et definit articulos infra scriptos... non esse catholicos, nec tamquam tales esse dogmatizandos, sed ex eis plures esse erroneos, alios scandalosos, alios piarum aurium offensivos », etc. Ab omnibus autem sectatoribus Huss et Wickleffi voluit idem Conc. ut peteretur « utrum credat sententiam sacri Constantiensis Concilii, ... scilicet quod supradicti 45. articuli Joannis Wickleffi, et Joannis Huss 30., non sunt Catholicci, sed quidam ex eis sunt notorie haereticci, quidam erronei, alii temerarii et seditiosi, alii piarum aurium offensivi ».

2) Clemens XI. in prooemio Bullae *Unigenitus*, ait: « Ita nimirum denudatis [erroribus Quesnelli], et quasi in propatulo positis, non uno quidem aut altero, sed plurimis gravissimisque, tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem apertae iam manifestaeque *veritati cedere compellantur* ». Sub finem eiusdem Constitutionis haec habentur: « Mandamus omnibus utriusque sexus Christifidelibus, ne de dictis propositionibus *sentire*, docere, praedicare aliter praesumant, quam in hac eadem nostra constitutione continetur. « In Bulla vero *Pastoralis Officii*, idem